

СЭКП ТК-НЫҢ ИЮЛЬ ПЛЕНУМУНУҢ ШИИПРИН БОТТАНДЫРЫР ДЭЭШ

Улетпурге болгаш транспортка техникти депшилегени дүргөлдөрүнүн, эртемиң база техниканың эң чаа чедишкенини бүүдүрүгөгө негиздеп аягылаарынын чугула айтырларына чуулаалык жөөгө СЭКП ТК-ның июль Пленумунун тугулу шийтирилгенге соруу кирген Тываның хергелел кооперациязынын аягылаачылары бо чылдын баштайгы чартында бараан саарылганын планын 101,7 хуу, чеди айларынын 101,2 хуу, белеткелдер планын 136 хуу күүсеткен, эртен чылдын чеди айларынага денээрте бо чылын 25528 муң рубльдин барааннарын чоңга койуу саткан.

Облпотребсоюзтун автотранспорт көптораманын чолаачылары партия Топ Комитетинин июль Пленумунун шийтирилген күүсүндө дээр чарыкча иштелип киришпешкен, Россия Федерациязынын хергелеле кооперациязынын автоажы-агыларын социалистик чарыкчага үшкү чери өлөөн. Ажылчы чоннарын хергелелерин хандыр талазы-биле Эриин, Тес-Хем, Таанды, Чаа-Хем райполларынын, Балгазын, Куштуртуг сельполларынын аягылаачылары бедик көргүзүлгөндө чеди ап, боттарынын соруулаарына чедишкенин күүсөдү туралар.

Ууркептеп сазар бараан саарылганын, белеткелдерин, ниитини чегенилгенин, чай-төө ажыла-агынын талазы-биле планын соруулаарын, малгына Таандынын (Ларгазы эш Панфилов), Эриинин (эш Шария) райполлары ажыра күүсеткенге демделээр чере. Садыгынын болгаш ниитини чегенилгенин чегерленип чектиин калбартыр, мынд аягылаары механизастар талазы-биле бо чылдын агазында бээр чамдык чегелер адылган. Сөөлү бүтүрү чарты чылдын дургунузда областа 67 магазинерин, 14 столоваларын, 3 раймактарын, 3900 хире дөрбөчүн метр хемчөөлдүгү скамларын, крамал ногааларын тускай банкыларга консервиреп кыдыр чектерин аягылаага кирген. Ажылчы чоннара идик-леп айман дараар 12 мастерскаялар болгаш өске-ла элөөн каш бүдүрүлгелер хергелелерин ниитилелеринин чанында аяккалдан турар. Ол мышка даарынар, хеп туур машиналарын база өске-даа чүүлдерин чоңга түр хөлөзөлдөр чери Кызыл хоорайда организастаан.

Тываның хергелел кооперациязын бүдүрүлгелери боттарынын мурнууда салдыган планын соруулаарына база багай эвес күүсөдү, бо чылдын баштайгы чартында 8 миллион 473 муң рубльдин продукцияны бүдүргөн болгаш эртен чылдын баштайгы чартында бодарга 716 муң рубльдин чүүлдерин койуу кылып үндүргөн. Бүдүрүлгө чоруулаарын, туугуу механизастар дугайында СЭКП ТК-ның июль Пленумунун шийтирилгенде айтылган соруулаар болгаш хергелел кооперацияны боттун хамаарыар. Чүгө дээр, садыкта болгаш ниитини чегенилгенин чегерленип куш-ажыла чоруулаарын механизастар, хергелел кооперациязын шугуу-биле чорулуп турар туугуларын механизастар-биле чепселгээр ажылчы чоннарын хергелелерин үлетпурга хандырынага шийтирилгэ ролду ойнар.

Областын кооперациязынын чыл өтөндөн бээр чеди алган чамдык боттук түнөөлөрү-биле чегелештир, бастык аягылаачылар ба чепселерини демделгээр чугула. Садыкта болгаш ниитини чегенилгенин чегерленип бүдүрүлгелеринде бээ туугула техника депшилегени ам-даа чепсел ботталыптыр, чаа аргаларын эвөөш аягылап турарын лорд айтыр керек. Садыкмыз чок ларкыларын организастар талазы-биле Чаа-Хал районунун (Ларгазы эш Насым) ажылчы дуржулаанын өске райполар, сельполар, райкооптар бүүдүг негиздеп.

Садыкта, столоваларга аягылаар чаа дерилелерин шийтгедиң алдыр,

ооң-биле куш-ажылды чигедир хем чегер чепсел ботталып турар. Бо талазы-биле Кызыл хоорайда (Ларгазы эш Середкин, садык кидилгенин эргелекчиси эш Будегечиев) улуг чепселер бар. Бичир тургулаары барааннар садыклар, а ол иш-каш куш-культура хергелелерин сайгарып садыклар магазинерини горпо амга чедир организастаан. Мындык магазинерини тургузар дугайында айтыр горпонуң удурутк-районнарын мурнууда мөөн мурнууда көй удаа салдынын келген.

Дүжүт ажап алышкынынын болгаш тараа белеткелениң база малгы ситен белеткелерин чугула кампанияны амгы үеде бастың областа улам калбарын турар. Политиктиң улуг укур-дууалык бо чугула кампаниянын үезинде кооперацияларын мурнууда чаа, бедиктеп соруулаар салдынын турар. Ол дээр, тараа-ажыларын, механизаторларын, чолаачыларын, ситенчилерин үлетпур болгаш аш-чөм барааннары-биле үлетпур хандырар, хову турлагарга салдыгы, ниитини чегенилгенин улам калбартыр болур. Тараа дээр демиселдиң үезинде садыктың болгаш ниитини чегенилгенин депшилеген чаа аргаларын калба-биле идиң аягылаар керек. Илангыча чепсел чок аягылаар болгаш узакка шийткел депшилеген бригада артыгычте магазинерини шийтирер эргежок чугула. Мычарга, бригада артыгыч бүүдүрү бистин областа чүгө 120 хире магазинер аяккалдан турар. Ол дээр, область хемчөөлгө бодарга өң-не эвөөш сандыр. Ол мышка садыкмыз чок магазинерин, ларкыларын колхозтарын болгаш совхозтарын хову турлагарына, ситен шөлдеринге, мал фермаларына организастар чугула.

Магазинерге болгаш столоваларга, чаа техниканы калба-биле аягылаар, бүдүрүлгө мастерскаяларын, туугуу механизастар дугайында айтыр чамдык райполларынын, Кызыл хоорайда, облпотребсоюзтун туугуу-монтаж эргелекчиси оюм шийтирилген турарын демделгевей барып болбас. Чаадаа хоорайда хлөө бүүдүрү чери механизастарына хергелелер болгаш дерилелер чок деп санап болур бе? Хергелелер-даа, дерилелер-даа бар. Хамык укур чүгө дээр, ол районун удуруткчуларын аяккалданган эвес чортууда. Хергелел кооперациязын аяккалданган боттук чугула бөгүтүң байдал чагыртпай, келер үениң негиздерин тодаргай билип, перспективтиң, сагынгыр, аяккал-агыкы, ниитини чегенилгенин бээр аяккалдан укурду.

Бисте барааннарын болгаш белеткел чүүлдерин сөөртүр транспорт колдууда автомашиналар болгай. Мычарга чүбүтү чүдүрениңе, дүжүрениңе көй шак болгаш ажылчы кучу чарыккалтынып турар. Мычарга, чүбүтү чүдүрү база дүжүрү аяккалдарын механизастар, чүдүрүчүлөрүн болгаш чолаачыларын аяккалданган дугайында айтыр чамдык өөренип көргөш, шийтирлээр үези ам келген. Чаа садык баазанын Кызыл дугу эгелөөн. Ону механизастарыңе чөгүрү киңөөргөй угулган турар укурду. Мындык болза-ла, баазанын туугуу туугу-монтаж эргелекчиси садыкканын, анаа техниктиң удурутканын эргелекчи начальниги турган эш Торжунун хандыр айы келгени, амгы начальниги эш Желтовскийниң ух чугула туугуу эң чепсел удуруткун турарын демделгээр керек. Туугуу механизастарын облпотребсоюзтун туугуу-монтаж эргелекчиси туугуу объектилеринге эң чамык бүдүрүлгө аяккалданган материалдарын аяккал-агыкы эвес бүү-биле чарыккал келген. Ол мышка дүргөн үренилчел аш-чөм продуктуларын шыгжаар соруулаа чегерини туугуу эң оюм техниктиң чоруп турар. Туугуу техниктиң болгаш практиктиң дузаны облпотребсоюзтун туугуу кидилгенин начальниги инженер эш Рогова база чепсел чедирип турар.

Ажылчы чоннарын материалдык

болгаш культурулгө негизделерин хандыр соруулаа бүдүрүлгө чегерини областың бүү совхозтарына 1960—1961 чылдарың дургунузда организастар соруулаа салдынын. Хамыктын мурнууда эки деритинген септелге мастерскаяларын, баштаары чегерини тургузар керек. Ол мышка даарынар машиналарын, хеп туур хергелелерин болгаш өске-даа чүүлдерин чоңга түр хөлөзөлдөп аяккалдар чегерини чамдык улуг районнарын тыңтирине организастар дугайында айтыр чамдык шийтирлээр үези келген. Хлөө болгаш хлөө продуктуларын бүдүрүлгө көздөдүр, шынарын экижерде, боттунуң амгы үеде бастың, районнар тыңтирине хлөө бүүдүрү чегерини механизастар айтыр чамдык дүргөн шийтирлээр негетинип турар.

Туугула болгаш септелгеге эргежок туугула материал болур туйбуу белеткелер планын хергелел кооперациязын бүдүрүлгелери эртен чылдын баштайгы чартында 61,7 хуу күүсеткен турган, а бо чылдын баштайгы чартында чүгө 8,4 хуу күүсеткен. Оң түнөөлгө туйбуулар-биле чүгө өске туугуларын эвес, харын облпотребсоюзтун бодунун туугуларын бериң хандырп шыдавай турар. Чижээ, кооператив чүлөшкенин Кызылда үш хат чак бажынынын болгаш өске-даа объектилерини туугуларын туйбуу чедишкенин түнөөлгө садык туруп берген. Хергелелерини ниитилелерини шугуу-му-биле туйбуу, чүбүтү бүдүрүлгө чүгө дээр, мыда куш-ажылды механизастар чугула.

Туйбуу, чүбүтү бүдүрүлгө өске-даа чугула продукцияларын кыдып үндүрери ол хире садык турар, облпотребсоюзтун бүдүрүлгө кидилгенин начальниги эш Халитовтун инициатива чок, эртенге аяккалданган келгенин демделгевей барып болбас. Бо чылдын аягылаага кияраа чөгүрү магазинерин, ларкыларын, ресторандарын, столоваларын, чайнааларын болгаш чуртталга бажынаарынын туугуу дүргөлдөр, шынарын чорудар дээр социалистик чарыктын ажылчыларын ортууңга калбартыр, оларга лекцияларын, беседаларын, солун номчулаанын чорудуп, СЭКП ТК-ның июль Пленумунун шийтирилген хандыр өөренирге эргежок чугула.

«Садыктын улам инай экижерде хемчегер дугайында» СЭКП ТК-ның Топ Комитетинин болгаш ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлгөниң бо чылдын августта хүлөөл алган доктааны болза, ажылчы чоннарын материалдык чаа культурулгө денелени соксаал чокка бедик дугайында партия болгаш чазактын чаагай садык сарынынынын база бир тодаргай илергейлешкени болуп турар. Садыктын калбарын белеткээр айтыр чамдык кичөөргө СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлгөниң доктааында угаандыр.

Кооператив техникумдарында, институттарында амгы үеде 61 кичи өөренип турар. Садыктын өөренилгенин чегерленип чаа өөренилгени чылды бистин областан 80 ажыг кичини өөренип чорудар. Кооператив техникумунда 240 кичи, садыктын өскө өөренилгенин чегерленип ээчтөө 138 перасчылар өөренип турар. Дээр болгаш тускай ортумак эртемиң 85 кичи Тыва облпотребсоюзтун шугуу мурнуа аяккалданган-биле бо чылдын чеди келген. Тускай эртемиң анык аяккалданган аяккал таарыштыр турарына, оларга практиктиң дузаны чедирери хергелелерини ниитилелерин баштаар чегеринден негетинип турар.

Улетпур болгаш аш-чөм барааннарын аяккалданган чоннарын хун бүрүде соксаал чокка өзүп турар хергелелерин хандыр талазы-биле хундулгө болгаш харымсаалыг хүлөөлгө Тыванын кооперацияларын эрестиг күүсөдүп шыдаар дээр-инге чигенишканы чок.

И. ЛОПСАН, облпотребсоюзтун баштаар чегериниң даргазынын оралакчысы.

БИСТИҢ СОВЕТ КИЖИЛЕР

А Н Я К С А Д Ы Г Ы

Сут-Хал районунун Алдан-Мадыр кудумчулунун уун дургаар үчүп келген ногаан аягынын чаны-биле шийик кыдыр кеттишкенин анык хергелөөн кичи бир эртен далаштыг кылашпал келеш. «Хлөө» деп чарлаа билип каан магазиниң шоочаларын сумказында дугуруларын ушту алгаш, аякка берди. Ук магазиниң садыкмыз бо-дур деп белгеш, айтырдым:

— Магазинер бөгүн каш шактан эгелен аяккалар ирги, дунмаң?

— Эртенгиңиң 7 шакта аяккалар чарлаа аякка берди, ол дугайын бо чарлаа база айтып каан болгай, алым—ларым мындык болду. Чарлаады көрүмгө шына-ла чеди шакта аяккалар магазин болду. Ол шакка ах-даа 20 хире минута чепсел тур. Мындык болза-даа, ма-

газин ол эртен чөгүрү шагындан арай эрте аяккалар берди.

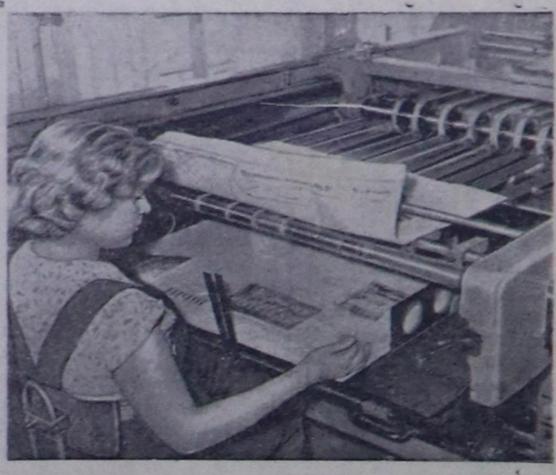
Хлөө болгаш өске-даа далган продукттарын садык алыр дээр камаалдар-биле кады магазинге кире бердим. Ах халат келип алган, өздөк-чымчак анык садыкмыз урут тур. Оң чоңга эгелдөн, садыккаарына мергешип өрөгөнгөни дыка-ла магадалым. Хлөөти болгаш өске-даа продукттарын садык аяккалдарга ал берип турда, чарлаадыр, «Четтир-дөөс, четтирди!» деп өөрүп четтир-иниңкиниң чылдыг сөстөрү улаштыр-улаштыр дыңалып турар мындык болду.

Ол дээр, Сут-Хал райполунун хлөө магазининиң садыкмыз Холаал Алдан Алдын-олоовна-дыр. 1955 чылда Сут-Аксы ортумак школазын 8-жи классын ол өөренип доос-

каш, ол-ла чылдын Кызылдын садык кооператив школазын өөренип эгелдөөш, 1956 чылда ону көчүтү эки өөренилгелди, бедик сагыла-чүрүмүгү доокуп алган. Өөренилгени дооскан сөөлүңе ону Сут-Хал райполунче аяккалданган чорудушкан. Комсомолчу Холаал оон бээр дөрт чылдык дургунузда хергелел кооперациязын шугуу мурнуа ак-сеткалгын аяккалданган, ажылчы чоннарын хергелелерин үлетпур хандырды, чоңуң хүндүкенин адылп турар.

Райпонуң Хундулгө самбарына анык садыкмыз Холаал 1958 чылдан бээр кирип келген. 1960 чылдын баштайгы чартында бараан саарылганын планын ол 110 хуу, июльдуң планын—115 хуу, а августунуң—хуузаа бетинде аяк күүсеткен.

С. БАЗЫР-ООЛ.

Областың типографиясында дүргөн парлаар машиналар келген. Оларның Сирээчи — «ПД-2» дээр парлаар машина чангыс-ла шактын дургунузда 2400 солуннарын парлап болур. Оон өске марканы — «Виктория фронт» дээр машина болза чангыс-ла шак дургунузда 2,500-тен 2,800 чедир солуннарын парлап шыдаар аргалы. Ол машиналарын ам эптеп тургускаш, аягылап эгелөөн.

Чурукта: парлаачы Байкара Ваал «ПД-2» деп машинада солун парлап олур. Фото С. Феоктистовуу.

Чайгы семиртилге эки түнөөлөрдү берген

Тожунуң эки өт-сигениң чегерленип болгаш көктүг-шактыг шынааларына, мымра-сөөк дивес серини тайгаларына чамдык бүүтүрүлгө маалдарын көчүтү эки семиртпей, чөгүрү денгиз чедирбес, арган малдарын, 1—2 хардыг бичир болдургаларын, шээр малды этке дужаап турган бис. Мычарга бистин колхоз 10-10 тонна ээти, 100—150 муң рубльди чыл дургунузда чедир албай турган. Бо чылдын күрүңгө садык малды шынар каларчыларга бижылгаш, чамдык эки семиртпей, бичир семас малдарын садык күрүңгө-даа, колхозка-даа аяккалган. Эки семиртпей малдарын күрүңгө садык турган, ам-даа хей акка ортулган кияр бис—деп, «Май 1-ин» колхозтун даргазы эш Монгалбия чуулап турар.

Эки олардык семиртпей турган малдын дигит деня немелдени көвүдеткен мындык малчыларын демделгее эки: «Совет Тыва» колхозтун семиртилге инектериниң каларчызы А. Мырза—154, «Май 1-ин» артельде Х. Серен-Доржу—105 инектерини көчүтү эки семиртпей дужаады. Тожуга чей дургунузда малды олардык семиртпей эң эки үези—май 20-тен сентябрь 20-ге чедир үе болур. Чайгы семиртилгени чедишкенин чорудар диве, суу чанында эң эки олардык шийип алыр, анаа малды организастыг олардык, үргүчү сугат-биле хандырар болгаш дыштандырар, хун чурумун тургузар болур.

Чайгаларга олардык семиртпей малдарын хамыктын мурнууда назының, эр, кызынын айы-биле тустук бөлүктөп үскөп, мал өмтилеринге шийилери, дендилери чугула. Мындык туркуе, колхозтарын мал өмтилерин семиртпей малдарын аарың, кадын шийилгенин чепсел болган, дендилешкенин база болдурмаан. Мычарга малдын дигит денгизин хей немези дээр малчынарга немелде төлөвир тывыштырмаан.

Моон сөңгөр келээ аяккал-агы артельдериниң баштаар чегерин, мал ажылынын тускай эртемиңгелер мал семиртилгенин шыныг хынаарын, малчынарга хун бүү дузалаарын, оларын күш-ажыл төлөвирини шынытсырын эң чугула деп көрө эки.

Т. МААДЫ.

Инек кадарчызы Куулар Дүдүпкөн

Сут-Хал районунун «Бора-Тайга» келээ аяккал-агы артелинин инек кадарчызы К. Дүдүкпөн он чыл ичинде инек кадарып келген. Ниитиниң малынын баш сааны өстөрү болгаш оң продукттууну көвүдөрү дээр улуг күженишкенин үндүргөн.

Колхоз баштаар чери 1950 чылда элөөн хей кыс казыларын болгаш шарымаштарын К. Дүдүкпөнгө хүлөөлгөн турган. Куулар Чонданың 64 хар чепсе-даа, ниитиниң мал ажылын көжүрүлгө бодунун салдышкынын кирген. Эр, кыс казыларын үш харга чедир өстүргөн, анык инектериниң сүт-бараан фермаларына, шарыларын күрүңгө сазар өт планына кириштер дужаап турар.

Инек кадарчызы чылдын 4 эгелдөөн малдын олар-белчирин, кадын шак-уңуң илгит, соок байдалына таарыштыр чорудуп турар. Оң ажаалагында инектериниң бир башка дигит деня немелдени хонукта 800—900 грамм, шала күскээр, серини үеде 1300—1500 грамм болуп турар. Оң чуугаалары.

— Кышкы үеде малды эки хайгаарайны бээр, ажаалагын бичиле баксырадыр болза, мал бергелөөнчиге чалыш чок тарварды. Мычарга кышка удуу анык инектерин ортумак болгаш ортумактың өрү денгиздеп кыдыр семиртпей ап турар мен. Мөөн инек кадарып келген үенин ичинде өң-не берген үе — 1960 чылдын чазы болду. Частын айларында соок хат үргүчү хадааш, малдын ырымны баксырадып турду. Бир эвес малдын денгиздеп багай турган болза, мөөн үндүргөн күженишкенин халас бээр чадаас турган. Эртең частын бээр күнүңгө мөөн кодонанмай бир-даа баш мал хорвады. Моон база бир чылдагыны малдын денгиздеп эки болганында. Кышкы өдүрүн чаксы оларже шийчилгенин үези — час болза, малдын кижиге өң-не берге болурун бодунуң ажылынын эртен чылдарыгы практиканын билдим, мычарга инектерин олардыкмышкынын, немелде чегерилгенин күштөдүрүп, кажаанын алаан үргүчү кургагап келген мен.

Инек кадарчызынын ажаалагында 74 анык инектер, оон ичинде бирээниң-ле ийи бызынын чамыктың өмтир экирер 6 инек бар. Кадарчы бо чылдын Хал чөгүрү—Дөш-Бажында чайлаан, ол, сентябрь тоңчуңгө

АГИТКУЛЬБРИГАДА

Улуг-Хем районунун культура бажыны мал чегериниң белеткеленде болгаш дүжүт ажап алышкынында аяккалдан турар аяккал-агыларын культурулгө хандырлыгын экижерде-биле 8 кичи составтыг агиткультура бригаданы организастаан. Автокуб эргелекчиси эш С. Очур удурткан ол бригада чөгүрү күннөри иштинде «УТКА 25 чылы» советтук Иштиң-Хем фермазына, «Күш-ажылдык хостуу» колхозтун Кожай фермазына, ол-даа база өске-даа колхозтарын Хендергенин Ак-Тал, Узун-Хову фермаларына, «Х Улуг хурал» колхозтун Оттуг-Даш, Кызыл-Чыраа фермаларына болгаш өске-даа чегерге 34 удаа концертти үндүргөн болгаш ону 2620 кичи көргөн. Концерттен анда кино-фильмдерин үндүрүлгө болгаш организастаан. Бригаданын кижилериниң көзүнчө аяккал-агыларын ортууңга лекция, беседаны болгаш солун номчулаанын чорудуп келген.

Бригада чүгө концерттерин үндүрүп, лекция, беседа, солун номчулаанын чорудуп келген.

Хову-Аксыда «Тывакобаль» комбинаттын болгаш «Элегес» советтук Кызыл фермазынын колхозтун иштинде дилгенин бүүдүрүлгө Бригаданың ойнакчыларынын иштинде чоңуң макталын, хүндүлеленин чылап алган талантлыг кижилер эвөөш эвес бар. Чижээ, Жанов аттыг колхозтун сааныңы, бот-тывын урун үндүрүлгө область көрүлгөниң киржикчиси К. Уйуң, Светлана, «Күш-ажылдык хостуу» колхозтун М. Чолдак-оол, Ленин аттыг келээ аяккал-агы артелинин Б. Шырал, Арыскан школазынын башкысы С. Дойун-оол бар.

Ам бригада хову турлагарга концерттерин, кино-чуруктарын көрүзүп, лекция, беседа, солун номчулаанын чорудуп келген.

К. УРАНГАЙ.

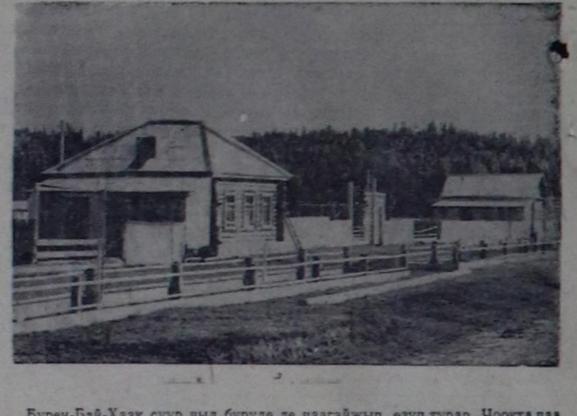
Организакчы аяккалданган кошканын

«Коммунист» септелге-туугуу эргелекчиси коллективни баштайгы чартык чылда бүдүрүлгөгө бедик көргүзүлгөндө чеди алгашаан, хоорайда дээр коллективтериниң бирээзинге саваттырып турган. Мычарга да үшкү кварталда мыда ажылдык темпачи оюмжуман. Июль айнын ойнакчыларын коллектив чүгө 62 хуу күүсеткен, планын үскөн, а августта план күүсөдө оон-да чамызын. Албон, организация, бүдүрүлгө чегериниң болгаш чуртталга бажынаарынын кол септелгенин сөөлү үеде кичи оюмжуман. Чижээ, Ленин кудумчузунда № 10 чуртталга бажынынын кол септелгени эртен кыжын-ла агазын хиреленде амга чедир доогулабаан. Ол мышка Кочетов кудумчузунда № 11 бажынын септелгени үр үе иштинде үргүчүлөп келээ чок, доостуру ам-даа элек болуп турар.

Бо бүүтү чепселтерин кол чылдагыны ажылчыларын күш-ажылын чепсел организастап, график бүүдүрүлгө чорутпайн турарында. Коллективте партияны масса-политикти болгаш организакчы аяккалданган кошканында.

Септелге-туугуу эргелекчиси начальниги эш Зильберман, партия организакчынын секретары эш Гапонов болгаш профвакелесте мектепте ажылчыларын, мастерлерин ортууңга аяккалданган куду денгелде тургускаш. Кадраан болгаш анык ажылчыларын түс-түс участоктарга

В. МИРОШНИКОВ.

Бүрөн-Бай-Хазак суур чыл бүрүдө-ле чаагайып, өзүп турар. Чоокта чаа бестин чаа магазинин, клубтун болгаш элөөн каш чуртталга бажынарын аяккалган кинер.

Чурукта: чаа чуртталга бажыны. Фотоу В. Уколовуу.

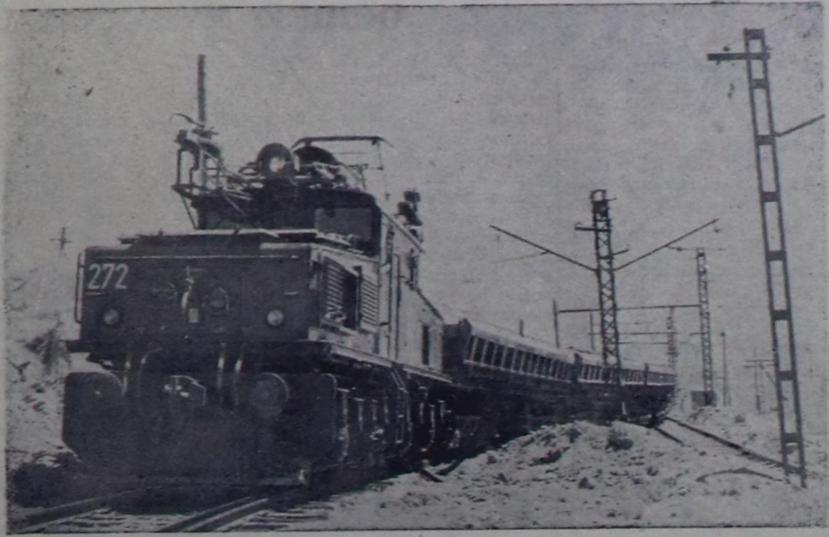
Көчүтү илгит инектерин олардык алабап сүрүргө, олар эки өттөөс, тарай манжачып, шакшахтап туруп бөрлөр. Оң уржундан олар тоттук өттүп шыдаас, күжү эки семиртпей болуп турар. Инектериниң илгит аяккалданган эки.

Кадарчынын ажаалан инектери болгаш бизаалары камаа чок чаагай чедер хонуп турар. Оң инектерини шаанга чедир элек өт-сигенин тоттук өттүлөш, кодонга эки дыштын чыдыптарлар. Инектерин эртен көчүтү эрте оларже үндүрүш, илгит туугу дүшкүжиге чедир илгит эши хүнүн ийи шеглей бергениден эгелдөөш, дүне орайга чедир олардык аяккалган болур. Зооветеринардык чурчуннарын ол сагып, мурактык малчыларын дуржулаанын аяккалданган турар. Зооветеринар элөөн кадарчынын кодонга бир-даа катал келгени болгаш бодунуң сүмези бергенин турар.

Ийн-үш кыштагы болурга, мынмыстыг бода малды олардык ажаарында диве аяккалданган болур. Манчуректе кышга кажааларын кырып ам сөгөлөй дугаал алган. Сегилгэ кажаанын дузалыг кадарчы чугаалан турар. Инектериниң чидирттигенин ол шыдакка-ла белеткен турар.

М. СЕВЕН.

Чеди чылдың тудуу

Ташкент область. Узбекистанда Кальмакырынч чедиле эң байлақтың черинде чокта чаа белеткел ажилдары доозулган. Ол үнелик байлақтың казылдам эгелен.

Чес холумактың даштын черге дыка ханы эвес болганы ол Кальмакырынч чедиле эң байлақтың казылдам эгелен. Оң ачымында чедиле даштын кырында довураан аяп

кашпаш казып ап болур аргалык. Ычангаш Кальмакырынч чедиле эң байлақтың казылдам эгелен. Оң ачымында чедиле даштын кырында довураан аяп

Хойну тарып боозадырынче кичээнгей салыр

Ленин аттыг колхоз бо чылын 3200 хойну тарып боозадыр деп турар. Хойнуң уксаазын сайырдыр-га, продуктулу бедир деп чыгымга-даа билдингир. Артель эртен чылга денээрте, бо чылын хой буртуудан 400 грамм хой дүктү алган.

Хой тарып боозадыр 2 кезек пунктуу дерип тургузар деп колхоз баштаар чери шийтирилген. Хой ферманын эргелекчи эш Доржу Бек-Мойналыкта пунктуну 6 кур хой кажаазын хойжуларын эвеледеп тургаш туртуган, мында бир бажынны септеди, чутайлаш алган. Тажга тудурылган болгаш бажын септедиге хойжулар Дамхай, Чамбал көчүгү идеялей киришкенер.

Ындыг-даа болза, тарып боозадырныкы белектелине четпестерин демгелээр керек. Кожкарларын ажаалгазы кирелик. Оларны ажаар, олардагы кадарар эки кадарчы тывылбастан. Кожкарлар азыраар суза ам-даа сөөртүмөөн.

Нарын дүктүгү 49 кошкар бар, оларнын күш-енгилден ортумактан кулу, оң иштиде 5 кошкар шууг арган. Немелде чедиле эки хандырбаан ажурунда, кошкарларын эки шынарлыг үрө бөри бергеден. Нарын дүктүгү хандыр бирги, ийги класстын хойлары көүдөп турар. Ак, кара хойлар ылгаттыныкан. Ону ылгап, ангылап тургузар дээрте, чамдык хойжулар: «Ийгест төрүт хойларымыс чүве, боттарымыска турзун» дөш ылгап үстүрбес чүү бар. Бо талазы-биле айтырмын дөриш шийтирилгезе чогуур. Пунктуларын дүрген дерип белеткеш, хойларын тарып боозадырын чогуур хуусаазында озалатпаза эки. Кожкарларынч немелде чедилеги, олардагымышкыны, ажаалгазын улам күштедирери шындыг негетиниң турар.

Н. ДОРЖУ.

Чаа-Хөл району.

Ишчи холдар

Ондар Билеймаа каш чыл бурунгаар чедиле класска өөренип турала, школаның хлеб быжыркымын чыныгы барып, оң зар-саар амылгына болгаш чок-ла дузалакы боор турган. Школаны чедилеги-ниң доослаш, бодунуң колхозунга ажилдаарын ол шийтирилген алган.

Артелиң баштаар чери оң дилээ хандырмаш, ону хлеб быжыркымын дузалакымын ажилдаар кылдыр кирип каан. Баштайгы үеде биче эвес бергелер турала-даа өске өөрүндү дузалакы-биле оваашкан ажилыңга мергелелин бедилер дөш ол үргүчү оралдакып келген.

Адак сөөлдүе хлебти өскөнниң өшкүлгезин чокка боду быжыраар эргелде чедиле алган. Ол ам хлеб быжыркынын талазы-биле эелчек мастеринде ажилдап турар. Оң аял комсомолчу Куулар Бадина. Дүктү ажаап алышкынын үезинде бригадаларга хлеб хой-биле негетин бер болар. Ол чутула продуктуу комсомолчу кыстар четир кемчөөдиг, эки шынарлыг кылдыр белеткел турарлар.

В. ЭДЕР-ОЛ, Чөөн-Хемчик районуң «Октябрь 30 чылы» колхозунда.

Тудуг конторазы четпес ажилдап турар

Өрзүн районуң коммунал хандыр-рылга болгаш тудуг конторазының ажилында улуг четпестер бар. Чижээ, район түвиде албан организациа черлеринде база чурталга бажынарныкы септедиге куду шынарлыг болгаш оожум чоруп турар. Суурнуң чаагайдылгалычча болгаш ногаанчыдылгалычча уланган ажилдар кошкап боттанган. Ажылдагы киргенден бээр чүгле бир чыл болган электростанция ам үрелген, ону катап ажилдадырынче уланган калдыг-даа кемчелер аддымай турар.

Мынчага чедир район түвиде тулар бажын болгаш баш таарып чер ажилдадыр турар. Суурда албан-жаалчыларын болгаш ажилчыларын културтул, арыг-силгил чуртаарыңга таарымчалык байдалдарын тургузарынче уланган кемчелерин контораның четпес чоруп турарын үстүнде чамдык фактылар херечилеп турар.

Чурталга бажынарнын тудуг

коняч оожум чоруп келген. Район түвүнүң чуртаакчыларын бажынар-биле бурун хандыр дугайында айтыртыны коммунал хандырлыга болгаш тудуг конторазы эң четпес шийтирилген турар. Чурталга бажынар-ныкы септедиге чорудырыла дил-лик материалдары чедилешкен келген. Бо чылдың июлда тургускаан пилорама ам үрелген. Бо бүгү четпестериниң кол чылда-гааны чүдөл дие, районуң коммунал хандырлыга болгаш тудуг конторазының директору К. Иргиттия база тудугнуң техниктиг ажилдакчы Д. Соляның ажилга харыш-салга чогуңда, райооускомунун тала-зында ол контораның ажилыга контрольду кошкатынында. Устүнде айттынган четпестерин чылдадырынче уланган боттук кем-челерин алырмын коммунал хандыр-рылга болгаш тудуг конторазының дирекциясында чон негеп тур.

Н. ӨЛЗЕЙ.

МУРНАКЧЫ БРИГАДА

БЕРТ-ДАГ. (Телефон-биле). Тес-Хем районуң Ленин аттыг көдээ ажил-агыл артелиниң Хурей-Дугайда эш Доржу ууртуган бригада мал чедилениң белеткел-иниң талазы-биле эске бригадалардан мурнакчы ажилдап турар.

Бригадада 23 аякы бар. Олар 2475 тонна ситен белеткээр тургаш, 1483 тонна ситенин кезип, 116 сараатты тургускаан азы панын 60 хуу күүсеткен. Социалистик чарыштын тимлекчиин колхоз баштаар чериниң бригадалар арасында шийгир кызыл гүлчүктөгүн үш уда чаалап ал, өртөктиг чүүлдер-биле ол бригада база шаңалып турар.

Трактор-биле ситен кестирип турар Чүдүл, Грало база аял машинасында Хунжыр олар хүн бурунчу нормазын 1,5 катап ажур күүсөдип, шудургу ажилдап турарлар.

Бригадада ситенчилер ортууга партия организацианың агитаторны быжылган, политкомсомол ажилды эки тургускаан.

Эр хейлер

Торгалык сес чыл школазының өөреникчилери чагы үеде төрөөн колхозунуң бодуруга эңгиле иди келип киришкенер. Олар ният-ини-биле 2500 ажур күш-үнөөн ажилдадылар.

Ылаңгы өөреникчилер кукуруза ажаалгазына оза эки киришкенер. Аза 34 өөреникчилер ажилдап чалынаар: олар тус-тус квадраттардан бок-ушпуртерин арылап, аштап, чедиле-дилгени өйүде кылып тургаш, кукурузаның чаагай дүжүдүн өстүргенер. Ол ышканд дыка хой өөреникчилер ситен кезилдизинге ажилдап, нияттиң малына быжык чед-суурун белеткээрине киришкелер болганар.

Чагы дымталыгызын колхоз-уңга ажилыгы күш-ажылга омак-дөглүг эртерген өөреникчилерин иштинде Чолдак-оол Кызыл-урут, Баят Керткей, Кочук Силпизин, Доржу Кара-кыс, Сандан Талар-оол, Донгак Кара-оол эң кызык ажилдадылар. Күш-ажылга мынак школачыларга колхозчулар «Четтирвис!» деп чоргаларын турар.

Өвүр район.

Кызымак малчын

Ташылдай 1952 чылдан бээр Танды районуң «Совет Россия» колхозун хойжуу аларган. Ол ам мурнакчы малчыларынч би-рөөн. Ажилга кезже, кызымак болгаш кадарган малынык кышкы чед-суурун боду белеткел алыр. Колхоз баштаар чери ону өртөктиг бараннар-биле каш удаа шаңгалыкан.

Эш Ташылдай бо чылдын чаа дүжөөлгелерин алган, хойжу Аралды чарышта кылгырган Ийги төрүлгени чедилешкени белеткеш, төрүүр 100 хойдан 110 хураганын ап, 2 кг дүктү кыргып алырны хүдээткен. База ол ышканд 3 тонна ситенин, каш малга чийирит витаминиз чедилеги, бурунгу белеткээр хүдээлгени алган.

Ам Ташылдай 2800 кг ситенин белеткеш, 1000 боода бурунчу бригадинде дужаган. Хойжу оон-биле оожукулган. Хүдээлгезинге немей 3 тонна ситенин, 1000 боода бурунчу белеткээр дөш кызымак ажилдап турар.

К. НАНЧЫЫР-ОЛ.

Японияның дүжүп бергениниң 15 чылы чүнүң дугайын сагындырып турарыл

Делегейниң ийги дайынында аштырышкыга таварышкан, Японияны империалистик чагырыкчы бөдүртериниң төлөөкчилери чутга-жокка дүжүп бээр дугайында актыга ат салган үеде бээр он беш чыл эртен. Ол дээрте гитлержи Германияның дүжүп бергениниң соон дэрий—1945 чылдың сентябрь 2-де болган.

Японияны дүжүп берген хуунуң соонда эртен он беш чылдарыны дургузула ыраккы Чөөн чүктүң болгаш Муруу-Чөөн Азияның чурттары япон агрессияның таварыштырганы хей-хей багытларын экиртип четтикенер. Ыччалла-даа эжелекчи чүктүлдери Американың Каттышкан Штаттарының болгаш Англияның камгалалы-биле тургустунган болгаш өскөн Японияның дайызырактарынын улустарга таварыштырган үптөөшкенини болгаш күчүлөөшкенини, санап четтирбес кара-кага-радарды болгаш човула-хиллечкери чергелиг дүжүк үгүлелишкенин чонунуң сагыш-сеткилинден бөгүн бөри мываан.

АКШ-тын болгаш Англияның чагырыкчы бөдүртери япон империалистери Совет Эвелелиге уду агрессияга чыгавышкан, 1931 чылда Японияның Маньчжурияны эжелеп алдырыңа чүткүлүн дөткөп эргел. Оң соон дэрий элден каш чылдарын дургузуңда олар болза Совет Эвелелиге болгаш Моол Арат Республикка уду Японияның дөрт агрессияны чүтү бургу арга-биле күтүп турган. 1938 чылда, «антикоммунистерни керезин» фашистжи Германия-биле чарганынч соонда, Япония болза Хасан халдуң чанында совет дөвискээрже халдан, а чыл сөөлдүрди. япон шериглер Халхин-Гол хемич районуңа МАР-ның дөвискээрине шургуп кирген.

Америк болгаш англи политика-ның чогадыкчылары япон дайызырактарын ол талашкыныры япон совет дайынын эгелээрине чылдак болур боор деп корлап турганар. Ыччалла-даа Япония ийи уда өлүмүң согушкунга таварышкан, халашкыс дугайында 1941 чылдың апрельде япон-совет керезин чарычине ал-базаттырган. Мынчага япон агрес-сорларын Лондонда болгаш Вашингтонда камгалатчылары түнөөлине баргаш аажок казылган болганар: Япония 1941 чылдың сентябрь 8-де уду эвес, харын АКШ-ка уду өскүткен болгаш Англияга дыка дымлыг согушкунарын таварыштырган.

Оожум океанга дайынын өскүткөш, Япония каш-ла айларын дургузуңда Филиппинерни, Гонконгту, Индия-Кыдатты, Малайяны, Индонезияны, Борнеону, Бирманы эжелеп ал, Индиянык кызыгаарларынче кире берген. Япон агрессоры өмөөр-жидериниң америк-англи политика-зын ол турттар боттарының оолдарынын ханы-биле, илериниң карактарынын чажы-биле, экономиказынын хоозураашкыны-биле төлөөнер. Ыччалла-даа Японияга уду да-йының аштыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де катап дайыны кү-рөөннүн медээни болганда бүгү полк чыккалышкан турла, полкун командир эш Демин империалистжи Японияга уду дайынын эгелөөн. Фашистжи Германия чылча шаптыра-даа, Чөөн чүкте империалистжи Япония айымдыг күш болушмаан турган. Бистин чуртувустуң чөөн кызыгаарында кай-да үеде оор дээрбечи өзү-биле хал-дап болур япон империализмин шериг кужун чылча шаппай, төвөр артырып болбас деп чүве бистерге, Совет Армияның солдаттарына, бүгү совет кижилерге ышканд бир дөй, билдингир турган.

Мен адыгык чадаг шериг дивизи-оннык адыгык полкуруга турган мен. Бир-де

„КУЗЕНЧИГ ААЛЧЫ“

Н. С. Хрущевтун Финляндияга баар деп турарынын дугайында парлалганын бижит турары

ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА). Президент У. К. Кекконенниң 60 хар харлазынынга холбаштыр Совет чаактын баштыкчысы Н. С. Хрущевтун Финляндияга баарынын дугайында медээ болса Фин парлалганын дыкка хейиштиги айтырылганы сонгарлаткан болгаш ам оон чок чүдү апарган. Хельсинкиниң болгаш мөжүлүрүнүн солуннары Н. С. Хрущевтун чурттарынын парлал, аян-чоруктун программанын, а ол ышкаш Н. С. Хрущевтун Финляндияга мурвунда чоразынын дугайында болгаш президенти У. К. Кекконенниң оон ужурашышынын дугайында медээлерин калбаа-биле чарлап турар. Н. С. Хрущевтун келиринге холбаштырган мурвунда чүдүлери найсымалдык барык бүгү солуннары үндүрүлгөн болгаш ол аян-чорукту Совет Эвилели биле Финляндиянын арасында найыралдык эки харылдаарларын бүдүрелдиң илерээшкени кылдыр үнөлдөп көрүп турар.

«Хельсинкиниң самоват» солун болса, бедик хундулук аалчыны «оон келишигиниң күрүенин херээ кылдыр көрө чогуур» деп бижээн. Н. С. Хрущевтун келишигиниң болса президент У. К. Кекконенниң 60 хар харлазынын байырдалыны Финиян хемчээлиден бүгү делегей болушуну кылдыр хуулулар деп элөөн хей солуннар кемелден турар. Аян-чорук дугайында дынамыд «чулг сонургалды Финляндиянын дамында база кылбаа-биле өсүктүк... Ол мырманын билдирет. Ону улустар арасынын амгы байдалыга холбаштырып көрө чогуур...» Делегей бир анык дүшүрүлүт байдала турар... Каян ынды байдаллар турду Совет Эвилелинин премьер-министри — бо үдө эине улук күрүне ажалыкчызы Финляндияга келир деп турар дугайы дынамыд болса, делегей парлалганын кичээлиги азыр ужурул болуш чүдү дугайында чуга болуу билдирет» деп «Маякка» солун бижээн.

«Хрущевтун келир деп турар аян-чорук Финляндияга чүгө эки харылаа — ол бистин чаагы күрүлүктү ханышынын болуу. Президент Кекконенниң байырдалынын хунуле Совет Эвилелинин премьер-министри мапаа болу хэп байыры чедир чорук — ол дээрге бистин республиканын баштыкчызында-да, бистин бүгү чуртууска-да оная улук кичээлиги салышынын илерээшкени болуу. Ол аян-чорукту чүгө кожа-хелээ найыралдык харылдаарларын эвее, харын бистин республиканын амгы баштыкчызын кожа чуртун күндүлөп көрүп турары ол чорукту баш херечиле деп санап болуу. Финляндияга кожа-хелээ харылдаарларын хөгжүдөр херекке президент Кекконенниң ролун Совет Эвилели тей ула ойнап дедиргез. Ол хунуле көрүшкүн болуу деп турар байырыг келишигинге база катал төдөргү илерээр» деп солун уламчылаан.

Ийи чурттарын кайзының-даа арасында кожа-хелээ найыралдык харылдаар, ылыгыя экономика болгаш култура талазы-биле харылдаарларын хөгжүдөр дээр чүткүл, президент Кекконен биле чаак баштыкчызы Хрущевтун арасында чок харылдаар — ол бүгү болса аян-чорукту стуррун чыгаар-ла тургузуу турар» деп «Хуудатабладет» бижээн.

Конгода байдал

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентлигиниң Стендвилден (Конгонуң чөөн талакы жокчу) дымчактарының бугулар алдыра, августун 29-та апаа болган житинге Конго Республикасынын премьер-министри Патрис Лумумба чүве чугаалаан.

Лумумба экономика талазы-биле тамаарышпас чорукту эргежө чугулаарын чугаалаан. Бистер политика талазы-биле тамаарышпас чорукту чаалап алган бис, мынчанга ам экономика талазы-биле тамаарышпас чорукту чедип алыр жууруг бис деп ол чугаалаан.

Премьер-министр чугулазынын арасында: «Катанга дээр демисежил киреринге белең силер бе?» — деп айтырарга, апаа олуршканын чөпшээрешкенин демдө кылдыр холдарын көлүргөш, «Узур» — «Хосталга» деп сөстү апап алгырышканын.

Катанганын чалча чааза Касаи мөжү-биле кымыздарыны бижыткан турар. Августун 28-те ол ийи мөжүнү дымзыгарына чаак шерин-биле чалча Чомбенин шериглериниң арасында бирги месилдежишкени болган.

Африканың хамаарышпас күрүнелериниң конференциязынын ажылы доозулган

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентлигиниң корреспондентиниң Леопольдвилден дымчактары-биле алдыра Африканың тамаарышпас күрүнелериниң конференциязы болууну ажылы август 31-де дооскан.

Конференциянын киржикчилериниң хунуле алган түндүк резолюциязында «Катанганың Национал Организациязы биле Конго Республикасынын арасында ак-сеткилдик кады амжалдыктың эргежө чугулазынын дугайы» чугаалап турар.

Африка дикке тамаарышкан айтырылганын, малагы улустар арасынын айтырылганын өөренип көөр сорулга-биле Африканың тамаарышпас күрүнелериниң баштыкчыларын чөвүлел хуралын чымалдырын резолюцияга база сүмелеп турар. Бедик демедеге эртер ынды чөвүлел хуралды чымалдыр чорукту сонгар-

Африканың хамаарышпас күрүнелериниң конференциязынын ажылы доозулган

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентлигиниң корреспондентиниң Леопольдвилден дымчактары-биле алдыра Африканың тамаарышпас күрүнелериниң конференциязы болууну ажылы август 31-де дооскан.

Конференциянын киржикчилериниң хунуле алган түндүк резолюциязында «Катанганың Национал Организациязы биле Конго Республикасынын арасында ак-сеткилдик кады амжалдыктың эргежө чугулазынын дугайы» чугаалап турар.

Африка дикке тамаарышкан айтырылганын, малагы улустар арасынын айтырылганын өөренип көөр сорулга-биле Африканың тамаарышпас күрүнелериниң баштыкчыларын чөвүлел хуралын чымалдырын резолюцияга база сүмелеп турар. Бедик демедеге эртер ынды чөвүлел хуралды чымалдыр чорукту сонгар-

ажаап алышынын эсеунула кээр ажалы-агынын 60 муң амжалдынын — ар, херээжен кижилер, элээди назымды уруулар ол черлерде көчүп четкалай берген. Олар Нью-Йорк штаттын сонгу талазында болып плантацияларын, чиме сактарынын арасында, Лонг-Айлендиниң картофель шадеринде, Нью-Джерсиниң орогорттарында болгаш Коннектикут штатынын таапты плантацияларында чүс-чүс тарамык лагерлерде чурттап турарлар.

Нью-Йорк штаттын сонгу талазында Онтарио хундуң чогууда чөдө берген ындык болук кижилерин дугайын корреспондент мынчалар толаргайла бижээн: «Улук назымды 80 киж болгаш 20 уруулар Флориде Окичөй халден маапа чедир кырм брезент шыгымын олеп калгылаан беш чүк машиналарына олургулап алган, сонгу Каролинга хартөфө ажаап элөөн каш недөлдө ажалдыр дээр чүгө чөмөнчөп база удуруу-биле доктаашканын, дүн-хүн чок чоруп турган, пат-боорда чедип келгенер, чүгө дээр орук дурмаар чүгө ажалыкчылар лагерлеринден алгыды чорумал кижилер доктаап, конар черлер чок болган. Амжалыкчыларын ол лагерлерди картон саазы-биле азы эрти маапа мяттар-биле кылгылаан кырап, бөктү, малагытты дагаа жажааларыга дөмөй-лешип турар.»

Барык бүгү лагерлер улук оруктардан, фермерлердин, хорайчыктардан ырак черлерде. «Лагерлер-да, көшкүн ажалыкчылар-да ылыгылаан тускайлаттыган байлаза тургулаар» деп корреспондент дымчактан.

Атлантида эригеринге чоруп турар көшкүннерин ол чалгымы болса, чымалы-на ажаап алышынын үезинде сонгу чүкө төдөлдү чоруп турар миллион-миллион көшкүн ажалыкчыларын чүгө бир кезээ болуу деп корреспондент айткан.

«Ковалдайы» А. Алексин база катал чаалап алган. Эине болуу-ла алексин олутка олурар деп орадажымшыкыны кылырын түндүк чогуу билген.

Олимпий оюннарынын бешки хуну

РИМ, август 31. (СЭТА). Август 30-де 175,3 км черге чадаг-терге чарыкына совет олимпийчилер челишикниң болган. Хун конугу ийиг турга-да, Москваның 27 харыг чадаг тергечи В. Калитович итали спортчу Л. Грапе-биле денге келгеш алдын медальды алган. Олар дистанцияны 4 шак 20 минут 30 секундада эртенер. Дөртүк черин совет спортчу Ю. Мелихов алган. Мынчанга совет чадаг-тергечилер итинизи-биле 1 алдын, 4 хулар медальдарын чаалап алганнар.

Совет бөксөлар баа чедишкенин чоруп турар. Оларның ужу бирги маргылааны эрттергенер. 22 харыг, москвачы Б. Лагутин (бирги ортумак деңиз) Бирманы (Папа) тилдөөн, Мельбурн олимпийчилериниң чемпиону Г. Шатов (чартык аар деңиз) Силлени (Ливсембург) өчкө-биле тилдөөн. В. Барыников (чик деңиз) Рерлахты (Голландия) база-ла өчкө-биле тилдөөн.

Август 30-де фехтовальштер маргылып эгелөөн. Рапираштер маргылазы Совет Эвилелиниң спортчуларынын чыныналдык тилдөөн-биле доозулган. 22 харыг лекинградчы В. Жданович 5-ки алдын медальды чаалап алган. Саратовтан келген студент Ю. Сисенин ийиги черин алган, мөңгүн медаль-биле шындаган.

Ватерполистерниң чартык шүүде маргылазында СССР-ниң командазы Румыянын ватерполистерин 3:2 салга тилдөөн, Венгриянын ватерполистери Голландиянын командазын 3:1 салга тилдөөн.

Совет мөгелер маргылааны долу состав-биле уламчылап турар. Илдэти Г. Гамарин, Г. Картоин, Н. Богдан олар шилде маргылаага чыгыс-даа кижиге октапталынар.

100 м черге баттерфлай дээр арга-биле эштиринге америк спортчу К. Шулер алдын медальды алган. Ол, дистанцияны 1 мин. 09,5 секундада эртен, чаа олимпий рекорту тургускан. 200 метрге брасс-биле эштиринге база-ла америк спортчу Мадлихен бирги черин алган.

Беш хунуң соода совет спортчулар эине хей: беш алдын, ийи мөңгүн, беш хулар медальдарын чаалап алган. Итали олимпийчилер 5 алдын, 2 мөңгүн, 1 хулар медальдарын алган. Германиянын каттышкан командазында алдын, мөңгүн, хулар медальдар — 3—7—1, АКШ-та — 3—5—1, Австралида — 2—0—1, Венгрияда — 1—3—2.

Совет Эвилелинин спортчулары 83 санын, Германия — 64, АКШ — 63, Италия — 52 болгаш Венгрия — 36 санын чоруп турар.

«СССР-ниң шериг күштерин кызыгарынын дугайында» хой-дуга холбаштыр шериге болгаш Армиянын болгаш Флотун хураалындан халашканарга дээди өөредилге черлериниң экинчеринде калбаа-биле ажыттыган. Чаа өөредилге чыгының база бир онза чүүлү болса сентябрынын бирде бистин чуртууска чаа хевириниң чаа өөредилге черлери заводтар-дээди өөредилге черлери ажыттынар. Ынды өөредилге черлери Мосваның Лихачев атыг автомобиль заводунда, Днепротровскиде Дзержинский атыг металлургия заводунда, ол ышкаш Ленинградта, Пензада, Красноярскиде база бар.

Айыыл чок чорук Чөвүлелниң шитпирин Бельгиянын чааза күүсетпээн

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Бельги шериглериниң Конгодан үндүрерин август 29-чүдү кежээинде доозар деп болууну берген ажалыкчыны күөсетпээн-биле холбаштыр Бельгиянын чаазанга албанын тускай удуралышканын бижина Каттышкан Национал Организациязынын чыгыне секретары Хаммершель чоруткан.

Август 30-де хунуң ийиги чартында шериглерини үндүрери херек кырында доозулган дээр дугайында белги албан-душалдык кижилериниң бадыкталы туржубе, Катанга мөжүдү Камава деп базага 600 кире белги солдаттар турган.

Бельги шериглериниң сөөлү керектери сентябрынын 4-тен эрте Конгодан үнес деп, КНО-нун төлөөлөрлеринге Катанга базада белги албан-душалдык кижилериниң медөзөлон илеткелде база чугаалап турар.

бүдүрүлгелерден комсомолдун пүтүөлөрү-биле 50 муң кижиге өөренди дээр келгенер.

«СССР-ниң шериг күштерин кызыгарынын дугайында» хой-дуга холбаштыр шериге болгаш Армиянын болгаш Флотун хураалындан халашканарга дээди өөредилге черлериниң экинчеринде калбаа-биле ажыттыган. Чаа өөредилге чыгының база бир онза чүүлү болса сентябрынын бирде бистин чуртууска чаа хевириниң чаа өөредилге черлери заводтар-дээди өөредилге черлери ажыттынар. Ынды өөредилге черлери Мосваның Лихачев атыг автомобиль заводунда, Днепротровскиде Дзержинский атыг металлургия заводунда, ол ышкаш Ленинградта, Пензада, Красноярскиде база бар.

Чуртун дээди өөредилге черлериниң коллентивтерин совет дээди школаның кижизиндип турарларынын кижиге бүрүзү коммунист нитилелин иденпейлгит тургузуучу болуу кылдыр болууну амылын оон ышай сайыраңгайжыдарына шитпирлигер.

«СССР-ниң шериг күштерин кызыгарынын дугайында» хой-дуга холбаштыр шериге болгаш Армиянын болгаш Флотун хураалындан халашканарга дээди өөредилге черлериниң экинчеринде калбаа-биле ажыттыган. Чаа өөредилге чыгының база бир онза чүүлү болса сентябрынын бирде бистин чуртууска чаа хевириниң чаа өөредилге черлери заводтар-дээди өөредилге черлери ажыттынар. Ынды өөредилге черлери Мосваның Лихачев атыг автомобиль заводунда, Днепротровскиде Дзержинский атыг металлургия заводунда, ол ышкаш Ленинградта, Пензада, Красноярскиде база бар.

Дээди өөредилге черлери чаа өөредилге чылында

Сентябрынын бирде бистин чуртуусун дээди болгаш тускай ортумак өөредилге черлеринге кичээлдер эгелөөн. Бо өөредилге чылында улус ажалы-агынын бүгү адырынынга, техникага, културга анык кадрлар белеткээриниң системанын эде тургузарын улам ышай уламчылаары көрдүнгөн. Ол эде тургузуучуунуң үндөзүн болса, өөредилгени амыдыралче, бүдүрүлгеге бүгү аргалар-биле чоошуладыр болуу.

СЭТА-нын корреспондентиниң биле беседаса СССР-ниң дээди болгаш ортумак өөредилгенин министриниң оракаччысы М. А. Прокофьев мынча дээди: — Бо чылын чуртун, дээди өөредилге черлери 550 муң амык студентилерин хунуле алган, ышчаарга оларнын хей нуруузу бүдүрүлгеге амыдырышкан өөренирлер, ылыгыя эртемниң болгаш техниканың чаа-чаа адырынынга инженерлер колдады белеткип турар техниктиг дээди өөредилге

черлеринге дыкка хей студентилер хунуле алдынган.

Өөрүнчүг чүве болса чаа хунуле алдынган студентилериниң хей кезини практиктиг амылга дуржулгалыг кижилер болуп турарында. Чижээ, Россия Федерациясында өөредилге черлеринге хунуле алырынга билдиринишкенин бергенериниң нити санын-ден 2 чыл бүдүрүлгеге стажтыг кижилер нити планга холбаштыр чүс хуу амык бооп турар.

Дээди өөредилге черлеринге конкурстан дашкаар бирги элчеге улутур бүдүрүлгелерин, туудуларын, колхотарын болгаш сохоттарын чоруткан кижилери бо чылын бир-ле дугаар хунуле алдынган. Студентилер шак ышчаар хунуле алыр талазы-биле улук амылды Украинаның бүдүрүлгеге черлери болгаш хей-нитини организациалары кылганнар, студентилер хунуле алырышкан ышчаар кылганынын түнелинде Украинаның дээди өөредилге черлеринге хунуле алышынын нити планынга дүүштүр

Ботвинник биле талдың аразына удук негеп алырының маргылдаазы болуу бе?

Ботвинник биле талдың аразына удук негеп алырының маргылдаазы болуу бе, оон ук байдалы каныгыла, база мөөн мурнунда ындык маргылдаазы болуп турган бе? — деп айтырылганын хей-шымдырага ынакшылдылар салгылап турар.

Делегейин Хей-шымдыраа Федерациязынын (ФИДЕ-нин) алдын кубугу оон ийи чымалы дургузууда болууну турар черин эскертпээн — Москвада, СССР-ниң Топ шымдыраа кулуудан ол калгалаттынмы кылдыр. Ол үениң дургузууда чүгө совет гроссмейстерлер: бис катан — М. Ботвинник, үш катан — В. Смыслов болгаш Д. Бронштейн биле М. Таль — бир-бир катан шымдырааның ол «ковалдайы» алыр дээр маргылап турганнар.

В. Смыслов 1957 чылда делегей чемпиону болу берген, ышчалза-даа ол адын бир чыл болгаш шыкыган. Сөөлүг оон чымалы дургузууда делегей чемпиону болуу дээди шымдыраалар турганынын иштинден эине-не аас-кежиктиг болган кижиге — 23 харыг М. Таль болган, чүгө дээрге ол эине-не берге арты М. Таль «баштайгы орадажымшыкы-биле» алган, ышчанга хей-шымдыраа даянык бажыныч үне бергенин ол ам чаа-чаа чыныналчак тилдөөлөр-биле камгалар, бажыткаар ужурул.

Хей-шымдыраа талазы-биле делегей арбитри Я. Г. Роллин бо чүдүдү эргелеп кылган

Оортан эгелээш ол ийи удурла-ныкчыларын кайзы шыгырагал дээр дугайында маргылдаазалар соксаан.

Хей-шымдырааның «ковалдайы» дээр Алексин биле Эйзенниң аразына маргылдаага өске байдал тургустуна берген. Кубаның алдарлы шымдырааччы Х. Р. Капабланканы тилдөөн Александр Алексин 1935 чылда Голландиянын гроссмейстери М. Эйвеш-8—9—13 сан-биле уттурупкан, ол дээрге кым-даа бодалаан хенертен болушук болган. Хей-шымдырааның гений Алексиниң ол ашты-рышыкы хей-шымдыраага ынакшылдык миллион-миллион кижилерин аразына хей чугаанын үндүргөн.

Ол орус шымдыраачыдан амык дөп канчал-даа санаар арга чок шымдыраачыга уттурупкан, хей-шымдыраачы муракчы олурдуу-дан Алексин үне бээр ол-дур деп бодалары-дээ берге турган.

Хей-шымдырааның «ковалдайы» дээр Алексин биле Эйзенниң аразына маргылдаага өске байдал тургустуна берген. Кубаның алдарлы шымдырааччы Х. Р. Капабланканы тилдөөн Александр Алексин 1935 чылда Голландиянын гроссмейстери М. Эйвеш-8—9—13 сан-биле уттурупкан, ол дээрге кым-даа бодалаан хенертен болушук болган. Хей-шымдырааның гений Алексиниң ол ашты-рышыкы хей-шымдыраага ынакшылдык миллион-миллион кижилерин аразына хей чугаанын үндүргөн.

Ол орус шымдыраачыдан амык дөп канчал-даа санаар арга чок шымдыраачыга уттурупкан, хей-шымдыраачы муракчы олурдуу-дан Алексин үне бээр ол-дур деп бодалары-дээ берге турган.

Хей-шымдыраа талазы-биле хей-нитинге 1937 чыл четкил ханышкыны болдурган. Чүд дээрге, удук негеп алырынын маргылдаазына Алексин бээр дурдуну ышчап Хей-шымдыраа талазы-биле, амык үениң эң удук теоретик болгаш

БУТ БӨМБҮҮ

Сентябрь 1-де «Совет Тываның беш чымы» стадионга область кубугу дээр маргылдаага Кызыл зоназынын командаларынын пассажирлер АТБ-ынын болгаш мыйш заводунуң бут бөмбүкчүлери ужурашканыр.

Ужуржымшыкынын эгеленден төнчүдүгө чедир пассажирлер АТБ-ынын ойнакчылары арга-мергежилдик ойнаарын көргүзүп, мачикти болууну удурланчымынын халча-

ОБЛАСНА АГААР-БОДУСТУН БАЙДАЛЫ

Бөгүн обласка булуттагылап каап турар, шоолук чашкын чок хун болуу. Хат өй-тамында болгаш хунуң ийиги чартында дымзыр. Агаарнын температурасы: обласка — 16—21, а Кызылга — 19—21 градус чылыг.

КИНОТЕАТЛАРГА

Бөгүн «ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улук залга): уруугарга программа — эртенниң 10 шакта: «Ак хан» — 12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда; биче залга: «Дайын болгаш тайбыл» 2-ги кезээ — 5, 7, 9 шактарда; «КАА-ХЕМ»: «Ол чазын болган» — 1.15, 7.15, 9.15 шактарда; «Пар дег дайым» — 11.15, 3.15, 5.15 шактарда. «ВОСТОК»: «Идиот» — 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда. ЧАГЫС КИНОТЕАТГА: «12 кыстар болгаш бир эр кижиге» — 4, 6, 8 шактарда.

ХАМААТЫЛАРГА

1960 чылдың ашк-от-терексел лотереянын үшкү-үндүрүлгезиниң ойнакчысы тиражи 1960 чылдың сентябры 17-те Красноярск хоорайга болуу. Уш рубльдиң биледин садш алгаш, «Волга» азы «Москвич» автомашинаны, паяннууну, соодучууну, дараарын машинаны, хевести, хеп чүзү машинаны болгаш үнелик өске-даа чүдүдери ойнап ал болуу. Лотерея биледин садш алырынын уттанар! Ажалга кассаларынын область эргелиги.